

Zijn Vader
het open
voor het
de door-
ept: „Keer,

wordt door
de pret en
Hij nog
Hij wat
wat liefs.

door Zijn
open heeft.
aar spreekt
er!'
it het verre
is, keert de
nden. Vaar-

waarom ju-
do geroepen

C. B.

VEN

teken van
de synode
en de for-

vonwel niet

enminste —
nen.

rouwen had
s met onze
nigen aan-

spreeken.
raagstukken
van wat we
gemeente"

en zijn wel-
g; maar de
dat er ook
n zicht bij

en gunstigen

e liturgische

doop geeft
7:4 — God
of „haar")
aen leert de
z exegetisch
het met de
er niet zoo
is de psalm
den ingelijfd,
er de ver-
len!
niet achten.

„Heeste". 't Zij
en „armen".
e deel van
estatie onzer
t tijdens die
p een enkele

„we zullen
onderwijl
gaven uit te
h besef.

erriichten
en terwijl
ngen we..."
e verwachten
zij ook in
iturgie laten

n den dienst
nbede, maar
niet juist.

e wil — om
toch zeker
„vangen
ijn aan mei

nkunst" aan,
uit de dagen
den dienst
de plechtige
ren.

Want de Heere komt met Zijn gemeente samen.
Onze God vergadert met Zijn volk.
Een „godsdiensdag samenzijn" hebben de men-
schen, als ze op eigen gezag wat stichtelijk samen-
spreken.

Het moet in heel den eeredienst uitkomen, dat
„dienst des Woords" iets anders is.

Het liturgisch besef moet evengoed als elk
besef worden gekweekt.

En ook hier gaat het om heilige dingen.

Volksopvoeding is beter dan allerlei propa-
ganda, die bij gelegenheid wordt gevoerd, ook
voor verandering in den eeredienst; al is die ver-
andering dan ook nog zoo groot een verbetering.

Ook ten opzichte van het liturgisch inzicht en
ten opzichte van de liturgische praktijk valt er nog
heel veel te reformeeren.

We zijn er van overtuigd, dat allerwege de be-
reidwilligheid, ook in dezen, groeiende is.

W.

De techniek in dienst van het Evangelie.

De techniek is op verschillende wijzen reeds in
dienst gesteld van het Evangelie. Immers hebben
we in Nederland niet onze auto-zending? Ook op
het terrein van de zending is echter de autodienst
onmishaar. Dat echter niet alleen om onze zen-
dingsmensen snel te verplaatsen.

Eén van de belangrijkste lakken van dienst is on-
getwijfeld de medische dienst, en er is waarschijn-
lijk bij den medischen dienst nergens een moder-
nere tak van bedrijf dan in Djoera, waar de ge-
neesheer-directeur, Dr J. Offringa, op de gedachte
kwam de medische verzorging te brengen tot de
mensen door middel van z.g. polikliniek-auto's.

De polikliniek-auto's rijden elken dag een vaste
route; houden op bepaalde plaatsen halt, waar de
lijdende inlanders zich kunnen verzamelen om be-
handeld te worden.

Tijdens het laatste verloop van Dr Offringa trokken
zijn mededeelingen omtrent deze polikliniek-auto's
algemeen de aandacht. We meenen zelfs te weten
dat Hare Majesteit de Koningin zich voor dezen
tak van dienst bijzonder interesseert.

Dr Offringa, noch Mevrouw, zullen het ons kwa-
lijk nemen — we houden ons daarvan overtuigd —
indien we nu onze lezers uit een particuliere cor-
respondentie van Mevrouw Offringa één en ander
mededeelen. We meenen, dat zulke dingen wel in
breder kring bekend mogen zijn.

(Tot recht verstand diene, dat eenige Amster-
damsche broeders en zusters aan Dr Offringa het
geld meegaven voor een nieuwe polikliniek-auto.)

„Die ééne auto van de mensen uit Amsterdam,
met nog een tweede, waarvoor Jo (Dr Offringa)
het geld op een andere manier kreeg, zijn nu ver-
leden week voor het eerst hun routes begonnen.
Jo is den eersten keer met beide meegeweest. Ze
rijden in een streek waar veel mensen wonen
die van geneeskundige hulp totaal verstoken zijn.
Verleden week Woensdag ging Jo mee met de ééne
auto. De assistent-resident en de regent van dat
gewest maakten ook den tocht mee.

De auto had zeven stopplaatsen en op iedere
stopplaats was het bekend gemaakt, dat de auto
komen zou. Dien dag zijn er dicht bij de 800
mensen geweest om geneeskundige hulp. En niet
om kleinigheden kwamen ze, maar er waren men-
schen bij, die hulp dringend nodig hadden.
Den tweeden dag was het meer dan vreesselijk. Jo
schat het aantal patiënten, dat dien dag kwam, wel
op 1400. Daar is geen helpen aan. Je wordt er
naar van, als je het hoort. Jo moest beperken
en beval om op iedere stopplaats er 50 te helpen
en niet meer. Er waren geen medicijnen genoeg
en het kon ook niet anders. 7 maal 50 is 350,
dat is nog veel te veel op één dag en voor de
verplegers niet vol te houden. Den eersten dag
hielp Jo zelf nog mee, maar verder moeten ze het
zelf doen, twee verplegers en één auto. Daar de
auto's iederen dag rijden zullen we maar hopen,
dat de mensen allemaal tenslotte een beurt krij-
gen; maar is het niet vreesselijk om ze, zoo ziek
als ze zijn, terug te moeten sturen? Jo zei, je moet
maar denken aan die 50 die je wel hebt kunnen
helpen, en niet aan de anderen, die je niet hebt
kunnen helpen. Misschien luwt het op den duur;
hetgeen te hopen is, want dit is niet vol te houden.

De andere polikliniek-auto's, die nu twee jaar
loopen, hebben gemiddeld nu nog 200 patiënten
per dag en dat is ook al meer dan genoeg voor
de jongens, die dat iederen dag moeten doen. Jo
zeigt: „en nu krijg je nog maar zoo'n klein deel
te zien". Wat diep in 't land zit waar geen auto's
kunnen komen, weet je niet, en gelukkig maar ook."

We willen aan dit sobere woord niets toevoegen.

W.

Het rapport over den uitbouw der Belijdenis.

V.

Ad e. Het gezag der Heilige Schrift.

Breder dan over de ingeving wordt in onze
Confessie gehandeld over het gezag der Heilige
Schrift. Heel artikel 5 en indirect ook de laatste
helft van artikel 7 bepalen, wat onze Kerken dien-
aangaande gelooven. Toch zijn deze artikelen al-

leen voor den tijd der Reformatie volledig te achten.
Voor onzen tijd is uitbreiding alleszins noodzakelijk.
Onze Confessie toch bedoelt in genoemde artikelen
bepaaldelijk tegenover Rome het gezag der Heilige
Schrift hoog te houden. Maakte de Roomsche leer
de autoriteit der Schrift afhankelijk van de auto-
riteit der kerk, hier wordt juist het tegendeel helder
beleden.

Thans hebben onze Kerken niet alleen meer tegen
Rome dit leerstuk te verdedigen. De dwalingen,
welke aan de ingeving der Schrift te kort doen
en aan de menscheijke werkzaamheid bij het tot
stand komen van de Schrift een beteekenis toeken-
nen ver buiten de maat, door de Schrift zelf aan-
gegeven, waardoor de Goddelijke Werkzaamheid of
wordt teruggedrongen, of geheel wordt opgeheven,
kunnen krachtens haar uitgangspunt niet anders
dan op het gezag der Schrift afdingen of er zich
ten volle aan onttrekken. Ja, het staat veeleer zoo,
dat zij om aan het gezag der Schrift geheel of
gedeeltelijk te ontkomen, een inspiratie-leer, welke
van de ware afbuigt, zich uitspreken. Op de auto-
riteit der Schrift hebben zij het vóór alles gemunt.
Het zijn inzonderheid het relativisme, het sub-
jectivisme en het kriticisme onzer dagen,
welke zich tegen dit leerstuk onzer Kerken ver-
zetten.

Het relativisme, dat in den grond der zaak
elk gezag aantast, heeft het vooral voorzien op het
Goddelijk gezag der Schrift. Het beweert, dat zij,
die daaraan vasthouden, den Roomschen paus voor
een papieren paus hebben ingeruild. Het ontleent
aan de werkelijkheid, dat alle gezag op aarde zijn
perken heeft, argumenten om dit ook te doen door-
gaan bij de Schrift. Hiertegenover kunnen onze
Kerken in haar symbolen niet beslist genoeg positie
kiezen. Zij hebben daartegenover de belijdenis te
laten hooren, dat het gezag der Schrift volstrekt
is en met geen ander gezag ter wereld te vergelijken.

Het subjectivisme, nauw aan het relativis-
me verwant, schijnt soms tot op zekere hoogte het
gezag der Schrift te eerbiedigen. Het ontkent dan
niet, dat de Schrift voor den een of ander gezag
kan bezitten, maar wel, dat allen zich daaronder
zouden moeten buigen. Het gaat er van uit, dat wat
waar is voor mij, nog niet waar behoort te zijn
voor ieder ander. Daarom is het niet genoeg met
onze Confessie uit te spreken: dat wij de boeken
der Schrift ontvangen voor heilig en canoniek, om
ons geloof daarnaar te reguleeren, daarop te gron-
den en daarmee te bevestigen of ook: dat wij son-
der eenige twijfeling gelooven al wat daarin is
begrepen. Dat kan het subjectivisme in zekeren
zin wel billijken. Maar het protesteert er tegen,
wanneer er geleerd wordt, dat de Schrift gelijke
beteekenis heeft voor alle anderen als voor ons.
Voor zulk een protest mag de Kerk des Heeren
niet uit den weg gaan. Integendeel, zij heeft het in
haar symbool luide te verkondigen, dat het vol-
strekke gezag der Schrift geldt voor alle tijden, alle
mensen en alle gebied des levens, hetzij van
kennen, willen of handelen. Om de objectiviteit
van het Schriftgezag zoo sterk mogelijk te doen
uitkomen moet zij voorop stellen, dat de Schrift ge-
loofwaardig is om haarzelf.

Het kriticisme is er voornamelijk op uit om
het gezag der wetenschap te stellen boven dat der
Schrift. Het doet zich hierbij van twee zijden ken-
nen. Of het oordeelt, dat het terrein der weten-
schap ligt buiten de gezagsfeer der Schrift, of
het voert de pretentie, dat aan de wetenschap
een gezag toekomt, dat zich over alles, ook over
de Schrift uitstrekt. In het eerste geval gedooft het
niet, dat op grond van de Schrift ook maar eenige
aanwijzing voor de wetenschap wordt gegeven. Na-
tuurlijk nemen ook wij aan, dat de Schrift geen
handboek voor eenige wetenschap is. Zelfs bevat
zij geen dogmatiek. Zij biedt geen stellingen in
wetenschappelijke vorm, zoodat men haar kan
raadplegen, gelijk men een wetboek doet. Maar
de diepte beginselen der kennis, welke door den
menscheijken geest nooit kunnen worden ontdekt,
als de oorsprong, het doel en de grond van het
voortbestaan aller dingen en nog zooveel meer
worden in de Schrift geopenbaard. In het tweede
geval gaat het als rechter zitten over de Schrift.
Het zet het mes der critiek diep in haar en snijdt
dit weg als onrecht en dat als onwaar. Het fatsoe-
neert de Schrift naar den zoogenaamden weten-
schappelijke stand van het oogenblik. Zouden onze
kerken, waar deze heiligheden dag aan dag onder
haar oogen geschiedt, zich als belijdende kerken
blind mogen houden? Moeten zij het licht haar
geschonken niet zoo hoog mogelijk plaatsen, opdat
het van verre door hen, die in duisternis ver-
keeren worde gezien? Vanzelf houdt dit geenerlei
afkeuring in van, maar juist waardeering voor de
geloovige wetenschap, welke alle overleggingen en
gedachten gevangen leidt tot de gehoorzaamheid
van Christus.

Het gezag der Schrift dient echter ook in dit
opzicht recht beleden, dat het aan het geheel der
Schrift worde toegekend en al haar deelen, maar
niet aan eenig deel, dat gerukt is uit het geheel.
Wanneer, om dit met een voorbeeld te verduide-
lijken, de Schrift verhaalt, hoe Abraham gewillig
was om Izaak te offeren, mag hier niet afgeleid,
dat ook anderen bevolen wordt hun kinderen op
gelijke wijze ten offer te brengen. Het Schriftgeheel

leert juist, dat dit van geen enkelen anderen heilige
gevoerd is. Wel heeft ook dit Schriftdeel nor-
matieve beteekenis, omdat daarin Abraham wordt
voorgesteld als een voorbeeld van onvoorwaarde-
lijke gehoorzaamheid. Wanneer Abram in Egypte
zijn vrouw voor zijn zuster uitgeeft, wordt ons
hiertoe niet toegestaan ons van leugenen te be-
dienen, want uit het Schriftgeheel blijkt, dat alle
leugen als een eigen werk des duivels moet wor-
den veroordeeld, maar de normatieve zin van dit
Schriftdeel is onder meer hierin te zoeken, dat ons
hier wordt voorgehouden, hoe zelfs de vader aller
geloovigen kon struikelen. Het afzonderen van eenig
deel uit het Schriftgeheel zou tot de buitensporig-
heid voeren, dat zelfs de woorden (b.v. „gij zult
als God zijn") en daden der duivelen en der godde-
loozen (b.v. de schampere taal „er is geen God")
en de zondige uitspraken en gedragingen der kinde-
ren Gods als reguleerend voor geloof en leven zou-
den moeten worden aangenomen. Het Schriftdeel,
dat afgescheiden is van het Schriftgeheel is geen
Schrift meer en heeft geen Schriftgezag, evenmin
als het hoofd, dat afgesneden is van het overige
lichaam, dat lichaam nog regeert.

Eindelijk worde er rekening mee gehouden, dat
nog andere machten dan de gemelde hun gezag
kunnen verheffen boven dat der Schrift. Het ver-
leden legt er getuigenis van af, dat b.v. de staat
menigmaal in konflikt kwam met het Schriftgezag
en de profetie van den Bijbel bereidt er de ge-
meente van onzen Heere Jezus Christus op voor,
dat dit zich in de toekomst op nog schrikkelijker
wijze zal herhalen. Door haar belijdenis kunnen
onze kerken de geloovigen, die na ons komen,
sterken in de ure der beproeving.

In artikel 6 van de Proeve werd voor de belij-
denis van het gezag der Schrift de passende for-
muleering gezocht.

Ad f. De duidelijkheid der Heilige Schrift.

Aan de duidelijkheid der Schrift wordt in onze
Confessie geen afzonderlijke plaats ingeruild.

Slechts in enkele uitdrukkingen, waarvan wel de
voornaamste is „gelijk de blinden zelf tasten kun-
nen, dat de dingen, die daarin voorzegt zijn, ge-
schieden" (art. 5) schijnt zij door. De reden daar-
voor ligt voor de hand. Met het handhaven van
de autoriteit der Schrift boven de kerk was ook
de duidelijkheid verdedigd. Rome kon immers al-
leen haar standpunt, dat de Kerk boven de Schrift
gezag bezat, daardoor rechtvaardigen, dat de Schrift
in zichzelf duister was. Maar waar de Reformatie
opkwam voor de gezagssuperioriteit van de Schrift,
was daarmee ook de beweerde duisterteit af-
doende bestreden.

Sinds is de toestand echter veranderd. De aan-
vallen op dit leerstuk zijn in tal en kracht toege-
nomen. Eenerzijds heeft Rome haar dwaling van
de duisterteit gesystematiseerd en de konsekwentie
daarvan in het dogma van de onfeilbaarheid van
den paus vastgelegd (1870). Anderzijds kwam de
beschouwing op, dat de Schrift een door en door
Oostersch boek is en voor ons, Westerlingen, on-
verstaanbaar, wanneer niet het Oostersch licht daar-
over doorbreekt. Nu staat het ver van ons te ont-
kennen, dat opgravingen en andere onderzoekingen
van de overblijfselen der oude Oostersche wereld
haar nut hebben voor een betere kennis van de
fauna en flora, van zeden en gewoonten en andere
dingen, in de Schrift vermeld. Maar dit raakt al-
leen de uitwendige omstandigheden en is van
geenerlei invloed op het openbaringskarakter der
Schrift. De zakelijke inhoud verandert er niet door.
De waarheden van het heilig Woord worden door
zulke ontdekkingen noch geschoot, noch versterkt.
De Kerk wordt er niet door in staat gesteld om
meer tot eer van God te leven. De Heere heeft
ons de Schrift niet gegeven om ons over allerlei
Oostersche toestanden in te lichten, maar om Hem
te leeren kennen en Jezus Christus, dien Hij ge-
zonden heeft. En daarin is de Schrift volkomen
duidelijk. Ongemeen gevaarlijker nog is de rich-
ting, welke zelfs heidensche mythen te hulp roept
om de Schrift te verhelderen. Zij wil het heidendom
heerschappij bezorgen over het erfdeel des Heeren.
Kan het nog twijfelachtig zijn, wat hier onze Ker-
ken te doen staat?

Blijven er dingen in de Schrift, die zwaar zijn
om te verstaan, zoo kan het licht daarover niet
opgaan uit het Oosten noch uit het Westen, maar
moet het af dalen van den Vader der lichten, die Zijn
Heiligen Geest ter opening van de oogen des ver-
stands wil geven, hun, die Hem bidden.

Artikel 7 van de Proeve bedoelt aan dezen nood
der Kerk tegemoet te komen.

Ad g. De uitlegging der Heilige Schrift.

Zoomin als de duidelijkheid kwam ook de uit-
legging der Schrift in onze Nederlandsche Geloofs-
belijdenis opzettelijk aan de orde. Het een hing
met het ander samen. De duidelijkheid der Schrift
beheerscht haar uitlegging. Doch om dezelfde reden,
waarom de tegenwoordige tijd om klaarder belijden
van het eene leerstuk roept, doet zij dit ook om
het ander. Reeds van de eerste eeuwen aan rees
er verschil over de uitlegging der Schrift. Ook
tijdens de Reformatie dacht men daarover aller-
minst gelijk. Maar zoo groot als thans is de ver-
warring nog nooit geweest. De poging van het

Criticisme om de Schrift als het onfeilbaar Woord van God te onthouden en haar te bejegenen als een gewoon menselijk boek, is hier stellig belast met de zwaarste schuld. Dikwijls komt men onder den indruk, dat er zooveel uitleggingen als uitleggers zijn en nog wel over zulke uitspraken, welke de waarheid Gods in haar hartader raken. De beginselen van de rechte Schriftuitlegging worden allengs meer prijsgegeven om beginselloosheid en menselijke willekeur te huldigen. Tot deze beginselen, door Gereformeerde godgeleerden van vroeger en later tijd uit de Schrift afgeleid, behooren: de bevoegdheid der Schrift om zichzelf uit te leggen (facultas sacrae scripturae se ipsam interpretandi), de ondergeschiktheid van alle menselijke uitlegging aan de uitlegging der Schrift zelf, de taak der menselijke uitleggers om die deelen der Schrift, die voor ons nog duister zijn te verklaren uit de plaatsen, welke voor ons duidelijk zijn en om den aard van elk deel der Schrift bij de uitlegging te eerbiedigen. Deze regelen van gezonde uitlegging die door onze beste theologen steeds zijn gevolgd, dienen, nu zij al sterker en sterker worden aangevallen, zoodat somwijlen de geloovigen er door worden misleid, kerkelijk te worden vastgelegd. Het sectarisme, dat zich tegenwoordig onrustwekkend vermenigvuldigt, en dat in den regel zijn kracht zoekt in een Schriftverklaring, waarbij het onderscheid tusschen het Oude en Nieuwe Testament wordt miskend (Baptisme, Sabbatisme, e.a.) of apokalyptische gedeelten als historische worden uitgelegd (Adventisme, Chiliasme e.a.) en het criticisme, dat omgekeerd historische mededeelingen der Schrift symbolisch, dichtelijk, allegorisch, mythisch, enz. opvat, vormen een dreigend gevaar voor de Kerk. Reeds op de Synode van Assen hebben onze Kerken dit eenigermate ondervonden. In artikel 9 van de Proeve wordt aangegeven, hoe dit leerstuk op een wijze, welke aan het doel beantwoordt, tot uitdrukking kan komen.

HEPP.

GEESTELIJKE ADVIEZEN

Slaafsche of wettische vrees voor God.

„Steeds — zoo klaagt me een onzer lezers — staat mij God voor den geest, meer als een vertoord Rechter, dan als een liefdevol Vader.” En daarop volgt dan de dubbele vraag: „1e. waartoe dat te verklaren mag zijn, en 2e. of dergelijke voorstelling van God den Heere tekort doet aan de eere, die we Hem schuldig zijn?”

Twee belangrijke vragen, die ik hoop, dat wij onzer lezers vreemd zijn — want wat gaat er boven onze verhouding tot ozen God? — en die ik daarom graag naar vermogen wil beantwoorden.

De beantwoording van de eerste zal intusschen moeilijk bevredigend kunnen zijn. Want de oor-

zaken van een slaafsche of wettische vrees voor God, zooals we de zielehouding, waarop hier bedoeld wordt, gewoon zijn te noemen, kunnen zeer onderscheiden zijn; en ten opzichte van iemand, dien we niet zeer intiem kennen, moeten we daarvoor dus altoos gissen en tasten.

Ik kan niet anders dan hier enkele van die oorzaken noemen, om het dan aan den vrager en aan alle lezers, bij wie dezelfde vraag leeft, over te laten, zich daaraan te spiegelen.

En dan is de eerste oorzaak, die hier onder de oogen moet worden gezien: het nog voortleven in een onbekeerdheid, onbekeerd en daarom onverzonden staat.

Voor wie zich door de bestraffingen Gods niet tot verootmoediging brengen en tot bekeering dringen laat, is God de Heere, naar luid van Zijn Woord, zoo in Nieuw- als in Oud-Testament, geen in ontferming vergevend Vader, maar een vertoord Koning en een schrikkelijk Rechter.

En aan deze zelf-openbaring Gods in de Schrift geeft de consciëntie, zoolang ze niet door leugen vervalscht of door verharding tot zwijgen gebracht werd, getuigenis.

Dit maakt dat een onverootmoedigd en onbekeerd mensch, die leeft onder het licht van Gods Woord, door zijn geweten gedwongen wordt, in slaafsche vrees aan God te denken. „De goddeloozen, zegt mijn God, hebben geen vrede.”

Intusschen zijn we, ook bij oprechte verootmoediging en waarachtige bekeering, nog niet altijd aanstands deze verschrikkende vrees voor onzen heiligen en rechtvaardigen Rechter te boven. We komen haar alleen te boven door het geloof, door een oprecht en werkzaam geloof in onzen Heere Jezus Christus. Want in Christus alleen is de gerechtigheid en genoegdoening, die ons dekt voor onzen God; in Zijn bloed alleen is de verzoening, en in Hem alleen ontmoet ons de Heilige en Rechtvaardige als een Vader vol van ontfermende liefde. „Wij dan, gerechtvaardigd zijnde door het geloof, hebben vrede bij God door onzen Heere Jezus Christus”. (Rom. 5:1.)

Zoolang daarom zijn geloof zich niet richt op Christus, in wien de vloek weggenomen is en het liefdeshart Gods zich weer voor hem ontsluit, kan zelfs een verootmoedigd en zich tot God bekeerend zondaar niet ontkomen aan de vrees, die sidderen doet voor het gericht. En zelfs als het geloofsoog zich op Christus richtte, zal deze vrees hem doorgaans niet op eenmaal loslaten. Want haar schaduwen wijken in dezelfde verhouding als waarin het geloof zich den Middelaar en Zijn gerechtigheid toeigent en op Hem vertrouwt.

Is die toeigening van Christus in de belofte des Evangelies, en is dat vertrouwen op Hem en Zijn werk nog onvolkomen — dan zullen de schaduwen der wettische vrees ook nog in meerdere of mindere mate over de ziel blijven hangen.

Ten volle zullen ze eerst wijken en ten volle zal zich het aangezicht Gods eerst aan ons ontdekken, als onze ziel zich met vol vertrouwen op Christus en Zijn werk verlaat.

Achter de zittende toehoorders vormden de laatkomers een borstwering van jassen, schedels, mutsen, met, hier en daar, de vlammeende punt van een kleurige sjaal.

David had voor zijn preek een tekst gekozen die in overeenstemming was met de plechtigheid: „Aan- ziet de leliën des velds, zij wassen niet en spinnen niet en nochtans is Salomo in al zijn heerlijkheid niet bekleed geweest als een dezer”. En zijn welsprekendheid, eenvoudige en verheven, elken keer zekerder van zich zelve, in verrukking brengend die wonderlijke menschjes uit Raymesnil en omstreken, welke even verzet zijn op mooie taal als schaarsch aan sprekers, zijn welsprekendheid had nooit zoo vlot en natuurlijk gestroomd. Zij geleek op een grooten, statigen stroom, die zijn oorsprong kent en zijn doel.

Nu naderden, nadat ze op de vijf vragen der liturgie geantwoord hadden, de jonge lidmaten den disch des Verbonds. Dien had men geplaatst onder den grootsten appelaar, die met zijn roze-sneeuwen den koepel den hoek van den tuin overwelfde. Achter David de zwart-knoestige slank; en de verste takken roerden aan de borstwering, bepluimd met de nigretten van varen en trilgras; aan gene zijde, aan 'teinde van het plateau, de zee, zonder horizon, inéenvloeiend met de lucht. De meisjes en de jongemannen vormden om de tafel een witte en zwarte omheining. Verscheidene meisjes waren op hun zestiende jaar volwassen en schoon. Een der jonge mannen had de statuur van Hercules. David zegende de zegelen des Verbonds, brak het brood, vergoot ook den wijn. Een briesje uit de zee deed kroonblaadjes sneeuwen over de vergadering, en ze neerkomen tot in den beker. Nooit was een tempel zoo vol geweest van de heerlijkheid des Heeren.

En David sprak een gebed uit dat, ondanks hem zelf, deel had aan al die verspreide schoonheid. Hij daalde neer van uit de kille hoogten van het leerstellige, waarin hij zoo gaarne mocht zweven, en, in zijn vervoering kwam hij zijn gemeenteleden meer als hunner één, voor. Was het de warme zonneschijn en de praal der natuur, of het ge-

Bij den wedergeborene en geloovige is dus altoos zwakheid des geloofs, d.w.z. onvolkomenheid in kennen en vertrouwen, ten aanzien van de liefde Gods in Christus, de naaste oorzaak van wettische vrees.

Intusschen kunnen er dan, naar den samenhang en de eenheid van ons menselijk bestaan, achter deze naaste oorzaak meer verwijderde liggen.

Bij den één zal de wortel ervan te zoeken zijn op het terrein van de kennis — b.v. in een valsche voorstelling van — of een gebrekkig inzicht in de verhouding van God den Vader tot het werk der verlossing; als zou dit niet in Hem zijn oorsprong hebben, maar buiten Hem zijn omgegaan, en als een dwingende macht op Hem zijn afgekomen; of ook van de algenoegzaamheid van het werk des Middelaars, of van de plaats die het geloof heeft in onze rechtvaardigmaking.

Bij den ander zal er hapering zijn in het wilsleven: in den vorm van gebrek aan beslistheid in de bekeering, of over heel de lijn, of op bepaalde punten, als b.v. in het aanhouden van boezem, en het niet ernstig bestrijden van karakterzonden.

Want alle niet-beleden en niet-bestreden kwaad dringt als een dreigende wolk tusschen onzen God en ons, om Gods vriendelijk aangezicht voor ons te verbergen, en een schaduw van vrees op onze ziel te werpen.

In de meeste gevallen schuilt het kwaad hier in wat we het eerst noemden: in een valsche voorstelling van de verhouding Gods tot het werk onzer verlossing. Men ziet het verlossingswerk dan uitsluitend als het werk van Christus. God was en bleef, zoo denkt men zich dan, de toornende Rechter, de grimmige Wreker, die van geen kwijtschelding en geen verzoening weten wilde. En toen kwam Christus, om Hem voldoening te geven, in zulk een weg en zoo volkomen, dat God eigenlijk wel gedwongen werd, om de verzoening te aanvaarden.

Het is te verstaan, dat deze voorstelling alle besef van Gods Vaderlijke liefde en ontferming verre houden, en de ziel gestadig in den ban van slaafsche vrees houden moet.

Maar óók — dat zij lijnrecht inloopt tegen al wat het Woord ons over deze dingen openbaart.

Niet in Christus, maar in God den Vader toont ons de Schrift den oorsprong van al wat er behoort tot onze zaligheid. Hij is het, die den Raad onzer Verlossing ontwerpt. Van Hem is de Middelaar. Hij verordint Hem. Hij openbaart Hem. Hij belooft Hem. Hij zendt Hem, als de volheid der tijden gekomen is, uit in de wereld. Hij zalft Hem met den Heiligen Geest. Hij geeft Hem getuigenis als Zijn Gezondene. Hij geeft Hem over tot een slachtoffer voor onze zonden. Hij wekt Hem op uit de dooden. Hij verhoogt Hem aan Zijn rechterhand...

Zóóver is het er vandaan, dat Christus de liefde en de genade des Vaders ten behoeve van Zijn volk zou hebben afgedwongen, dat, vlak omgekeerd, heel het Evangelie wordt samengevat in het woord: Alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijnen eeniggeboren Zoon niet gespaard

rende briesje, of het koor der vogelen? Zij voelden zich dichter bij dien afgemeten jongeman, die tot nu toe hun een stille vrees inboezemde. En toen ze den lofzang van Simeon aanhieven, welken hij inzette, was het als de stormloop uit één hart.

De eeuwenoude woorden rezen op met den bijzonderen weerklink van het lied in de open lucht:

Laisse-moi désormais,
Seigneur, aller en paix
Car, selon ta promesse,
Tu fais luire à mes yeux
Le salut glorieux
Que j'attendais sans cesse.

Temidden harer leerlingen, leidde Esther hun zang. En David, zonder naar haar te kijken, voelde dat zij vol aandacht en wakende zorg voor hem was. Diep in zijn ziel kwam eenige wreefel.

Hij dwong zichzelf dan ook, bij het uiteengaan der gemeente, om naar haar toe te gaan. Op dat oogenblik stond ze met den rug naar hem toe. Maar, als gewaarschuwd door een geheimzinnige macht, keerde zij zich tot hem, en het was de volle blijdschap der liefde, die lichtte over haar onaan- zienlijk gezichtje. David wendde zijn oogen af. Wat konden ze haar teruggeven? Zwijgend drukte hij haar de hand en wendde zich naar enkele gemeenteleden die voorbijgingen.

De menschenstroom vloeide weg, kleurig hier en daar door de sjaals en de bebloemde mutsen. De crinolien wiegden over het gras. De gouden kettingen blikkerden in de zonnestralen. Bijna alle mannen, in gekleede jas, spitsten toe in hooge hoeden van ongelooflijke modellen en geborsteld met of tegen den draad.

David, dien men verzocht binnen te komen en van kleeding te veranderen bij de Bouleux, bleef nog even kijken naar dat vreemde schouwspel, hetwelk hij ongetwijfeld niet zoo spoedig weer zou zien. Het scheen hem toe, dat dit bewegende tafereel hem verhinderde te gevoelen een zekere verdooving in de buurt van zijn hart, waaraan hij liever geen einde maakte.

A.

Dr J. W. M.

POPULAIR-WETEN- SCHADPELIJKE SCHETSEN

La Barrière.

Mme Marion Gilbert.

Tweede fragment.

IV.

David, met toga en bef, trad nader tot de landelijke tafel, die op glanzend linnen den zilveren beker en den schotel droeg.

In een halven cirkel zaten de belijdende lidmaten: de jonge mannen rechts, de meisjes links.

Alsof men op den eersten schoonen Zondag na Pinksteren had gewacht, was het weer als van den meest volmaakte dag van de Normandische Juni-maand. En de boomgaard van mijnheer Bouleux liet zien wat de hof Eden heeft kunnen zijn op den zevenden scheppingsdag.

Begrensd door de groene hellingen, waarin nog enkele late primula's en witte viooltjes als sterren prikten, droeg de hof op de zwarte stammen der appelbomen de neerhangende baldakijn van den bloesemenden overvloed, als door een wonder verlaet door den strengen winter.

De gemeenteleden traden er onder door als in een kerk en gingen zitten op de banken, die uit het schooltje van juffrouw Esther Estienne kwamen, en op rieten of houten stoelen, geleend door alle huizen uit de buurt. De ijdele nieuwsgierigheid onder de aanwezigen was grooter dan het heilig beven: de geest des tijds en het gevoel van veiligheid hadden de hugenoten-ziel wel veranderd en haar onttrokken aan de sluikdiensten in de open lucht tijdens de vervolgingen.

Vér voor de opening was de boomgaard geheel bezet en bij de voorlezing van het Symbool der Apostelen kon men tusschen de aanwezigen het hopeloos vertreden gras niet meer gewaarworden.